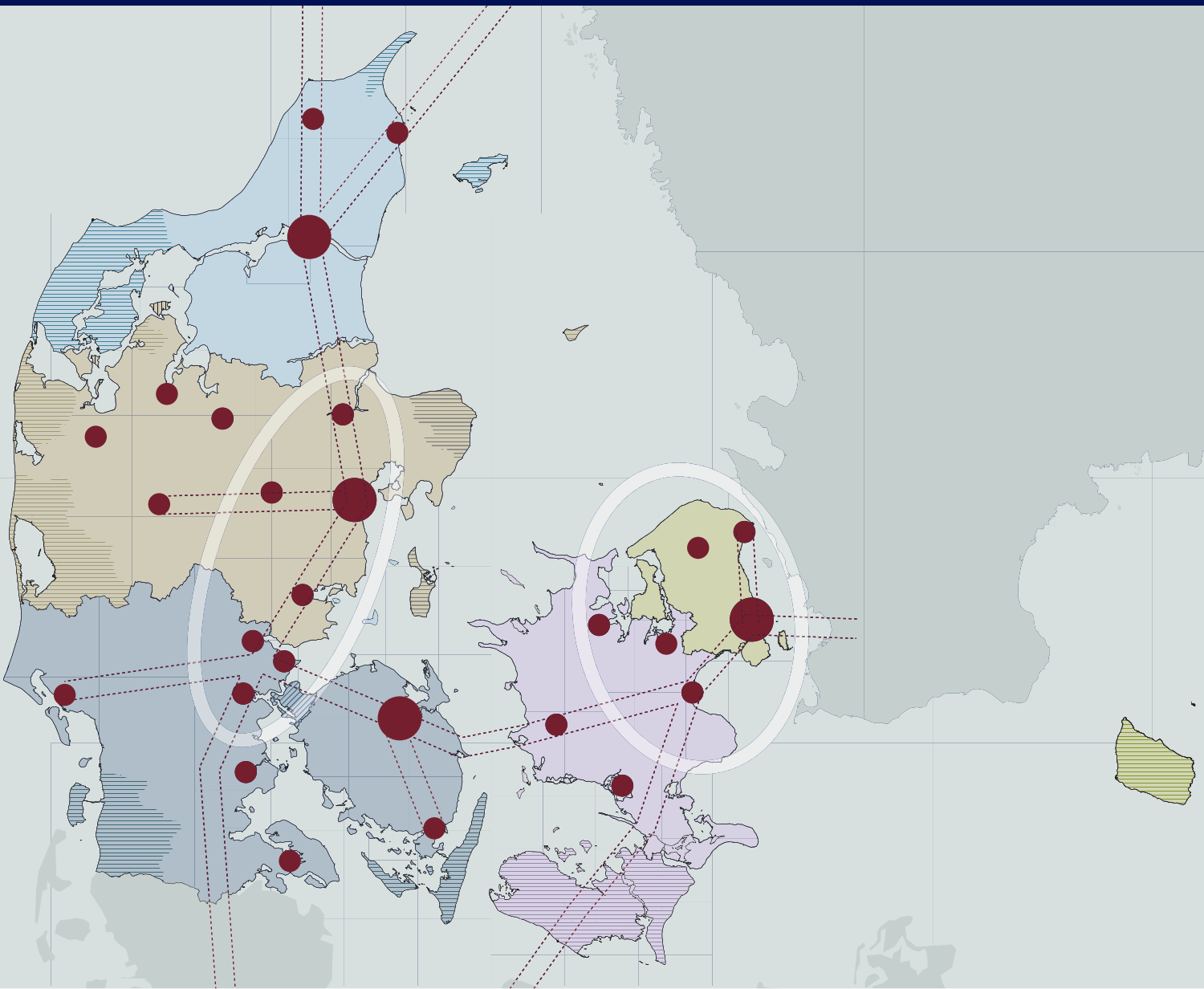


Landsplanredegørelse 2006

# Det nye Danmarkskort

– planlægning under nye vilkår





Landsplanredegørelse 2006

# Det nye Danmarkskort

– planlægning under nye vilkår

**Det nye Danmarkskort – planlægning under nye vilkår**

**Landsplanredegørelse 2006**

Udgivet af Miljøministeriet

**Redaktion:**

Skov- og Naturstyrelsen, Landsplanområdet

**Rentegning af kort:**

Nina Kampmann, Etcetera Design

**Rentegning af figurer:**

Lars H. Olesen, Xpress Reklame

**Foto:**

Polfoto, s. 41, 48tv, 49th, 56, 57th, 62th, 67, 73, 84

Scanpix, s. 28, 29tv, 48th, 49tv, 57tv, 88th, 93

Lisbet Damtoft Andersen, s. 63tv, 83tv

Frederikke Friderichsen, s. 7

Vibeke Jørgensen, s. 78

Finn Larsen, s. 55 (*Billedet er udlånt af Vejdirektoratet*)

Henrik Larsen, s. 29th

Ole Malling, s. 30, 51, 64, 79, 87

Ib Nord Nielsen, s. 82th, 83th

Per Stadil Nielsen, s. 80

Skov- og Naturstyrelsen, s. 89tv

Malene Wiinblad, s. 58, 88tv

Jan Koefod Winther, s. 6-7, 24-25, 42-43, 68-69, 91

Lisbeth Øhrgaard, s. 23, 50, 62tv, 63th, 72, 82tv, 90, 101

Aalborg Kommune, s. 60

**Grafisk tilrettelæggelse:**

Page Leroy-Cruce

**Tryk:**

Schultz Grafisk

**Papir:**

Cyclus

**1. oplag:**

3.000

**ISBN:**

87-7279-713-4

**Redegørelsen kan læses på:**

[www.skovognatur.dk](http://www.skovognatur.dk)

**Redegørelsen fås ved henvendelse til:**

Frontlinien

Rentemestervej 8

2400 København NV

Telefon: 70 12 02 11

E-mail: [frontlinien@frontlinien.dk](mailto:frontlinien@frontlinien.dk)

© Miljøministeriet, 2006

Publikationen kan citeres med kildeangivelse.

# Indhold

<b>Forord</b>	<b>4</b>
<b>Det nye Danmark – sammenfatning</b>	<b>10</b>
<b>Kapitel 1: Det nye Danmarkskort</b>	<b>26</b>
Kommunalreformen giver nye udfordringer	27
Danmarkskortet under forandring	34
<b>Kapitel 2: Landsplanpolitik med regional karakter</b>	<b>44</b>
Hovedstadsområdet og Øresundsregionen	45
Sjælland – et sammenhængende arbejdsmarked	53
Østjylland – bybåndet fra Randers til Kolding	54
De mellemstore byregioner	59
Yderområder	62
<b>Kapitel 3: Nationale politiske forudsætninger</b>	<b>70</b>
Erhvervs politik og de globale udfordringer	71
Godstransport	73
By- og bosætnings politik	75
Det åbne land	79
Turisme med kvalitet og planlægning	87
EU's politik for fysisk planlægning	91
<b>Høringsvar til forslag til landsplanredegørelse</b>	<b>94</b>
<b>Litteratur</b>	<b>102</b>
<b>Noter</b>	<b>104</b>

## Forord

Det har været en stor positiv oplevelse for mig at se og høre reaktionerne på forslaget til landsplanredegørelse. Hvis man gik og troede, at danske kommuner ikke interesserer sig for at planlægge for kvalitet i vores omgivelser, dementerer høringsvarene det i den grad. Der er tvært imod stor opbakning til grundsynspunktet om, at Danmark kun vedbliver at være et smukt og velfungerende land, hvis vi bevidst og offensivt planlægger for det. Det smukke land bevarer ikke sig selv. Det kræver politisk vilje og mod til at stå fast på nogle overordnede prioriteringer og principper. Der er derfor god grund til at sige tak til alle, der har taget del i debatten, siden jeg fremlagde forslaget til landsplanredegørelse "Det nye Danmarkskort – planlægning under nye vilkår" i begyndelsen af marts.

Det er især glædeligt at se, at så mange af de nye sammenlægningsudvalg har trodset travlheden op til kommunalreformens ikrafttræden og bidraget til debatten. Også alle fem forberedelsesudvalg til de nye regioner har fundet tid til at indsende konstruktive bemærkninger til forslaget. Det tegner godt for fremtiden og det nye samarbejde, både inden for de nye regioner og mellem stat og kommune. I den forbindelse er jeg glad for de mange hørings svar, som bakker op om landsplanredegørelsens udmelding om fremtidens mere dialogprægede samarbejde. I stedet for at gribe til vetoer fra statens side mod kommuneplanlægningen er det vigtigt, at vi kan få etableret et frugtbart klima, hvor vi på et tidligt tidspunkt i processen kan få drøftet problemstillingen – og hvor kommunerne på baggrund af nogle overordnede principper for udviklingen har et klart defineret råderum til den lokale planlægning.

I høringsperioden har diskussionen om landsplanredegørelsen og dermed om den fremtidige indretning af Danmark været meget bred, og den kom til at handle om meget mere end de rent fysiske strukturer. Planlægningen af vores omgivelser kan naturligvis ikke stå alene. Uddannelsesforhold, erhvervsudvikling og støtte til f.eks. innovation har stor betydning. Elementer som regeringen i andre redegørelser er meget opmærksomme på. Men det er ofte, når vi ser på de fysiske strukturer, at

vi bliver opmærksomme på, hvilke roller de forskellige egne eller byer har og skal have i fremtiden. Det er vigtigt at gøre sig klart, at væksten er af forskellig karakter rundt om i landet - om det nu drejer sig om storbyer, mellemstore byer eller yderområder. Derfor peger landsplanredegørelsen også på, at udviklingen bør ske på de enkelte områders egne præmisser.

Derudover indeholder flere af høringssvarene konkrete forslag inden for andre ministeriers område – disse forslag vil jeg sørge for bliver videreformidlet til de rette ministerier til inspiration og eventuel opfølgning. Dertil kommer, at de mange konstruktive indlæg også kan bruges i andre sammenhænge indenfor natur og miljøplanlægningen.

Med kommunalreformen sker der en fornyelse af planlægningen med øgede centrale frihedsgrader til kommunerne kombineret med en mere markant central planlægning. Kommunalreformen forudsætter et fortsat højt beskyttelsesniveau for naturen, miljøet og landskabet. I forslaget til landsplanredegørelse fremlagde jeg derfor fem pejlemærker, som skal gælde for den fysiske planlægning i Danmark:

- Der skal være forskel på land og by.
- Udviklingen skal komme hele Danmark til gode.
- Planlægningen skal basere sig på respekt for byernes identitet, naturen, miljøet og landskabet.
- Fysisk planlægning og investeringer i infrastruktur skal spille tæt sammen.
- Den fysiske planlægning skal være helhedsorienteret.

Jeg har med glæde noteret mig, at de fem pejlemærker er blevet overordentlig godt modtaget. I høringssvarene findes særdeles stor opbakning til bl.a. en genoplivning af det klassiske planprincip om at fastholde en adskillelse mellem land og by.

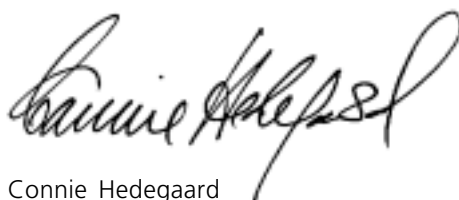
Det er afgørende for mig, at planlægningen bruges til at holde fast i de danske styrkepositioner. Det er der heldigvis mange, der er enige i. I en række høringssvar bifaldes således målsætningen om, at vi skal turde satse på det, som har kvalitet – både i byen, på landet og i landskabet. Gode og velfungerende byer at arbejde og leve i, åbne landskaber og sammenhængende naturområder, som vi kan færdes og udfolde os i. Kvaliteterne kan og skal være forskellige rundt om i landet. Vi skal ikke gøre Danmark ens.

Vi skal til stadighed søge den bedst mulige balance mellem aktiviteter og hensynet til naturen, miljøet og landskabet i de enkelte egne. Jeg ser derfor frem til resultaterne af de seks initiativer, som Miljøministeriet nu i samarbejde med kommuner, regioner og andre vil igangsætte. Det drejer sig om initiativer, som skal:

- sikre velbeliggende arealer til erhverv, boliger og fritid i hovedstadsområdet,
- sikre en velfungerende sammenhæng mellem byvækst og infrastruktur på Sjælland,
- udbygge bybåndet mellem Randers og Kolding og sikre landskaberne mellem byerne,

- opbygge bynetværk som rammer om vækst og innovation i de mellemstore byregioner,
- styrke udviklingen i yderområder bl.a. gennem dialogprojekter, der bygger på lokale styrker og naturgivne kvaliteter,
- belyse landsbyernes rolle i de nye kommuner og analysere barrierer for landsbyernes udvikling, baseret på stedets kvaliteter og lokalbefolkningens medvirken.

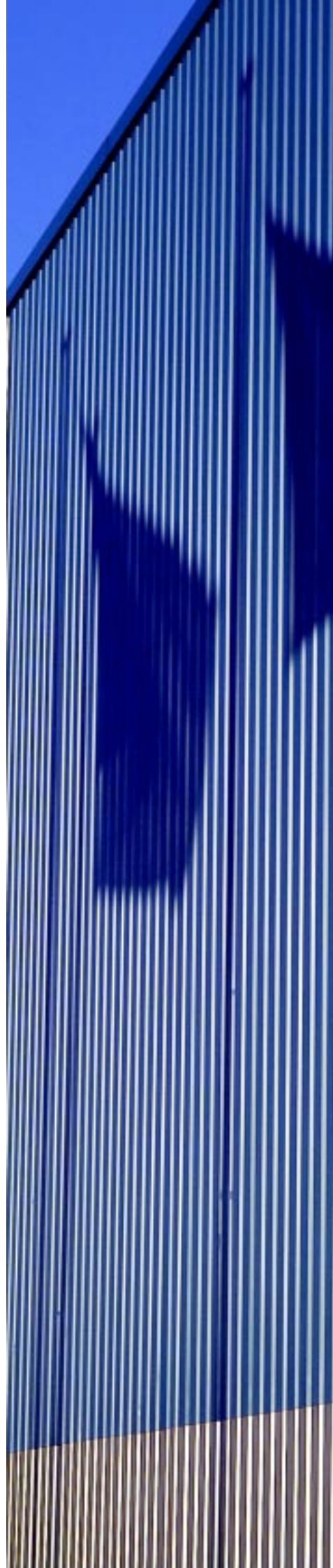
Det er regeringens håb, at landsplanredegørelsen 2006 vil fungere som et godt udgangspunkt for arbejdet med de nye kommuneplaner og regionale udviklingsplaner og være en god inspiration til det nye samarbejde mellem staten, regionerne og kommunerne efter ikrafttrædelsen af kommunalreformen.



Connie Hedegaard  
Miljøminister



FORORD





An aerial photograph of a rural landscape. A white road curves through the center of the image. To the left of the road, there are several large agricultural fields. One field in the bottom left corner is filled with rows of green corn plants. Other fields are brown and show signs of being recently plowed or harvested, with visible tire tracks. A blue tractor is visible on the road, moving away from the viewer. The overall scene depicts a typical agricultural region in Denmark.

# Det nye Danmark

# Det nye Danmark

## – sammenfatning

### **Verden åbner sig**

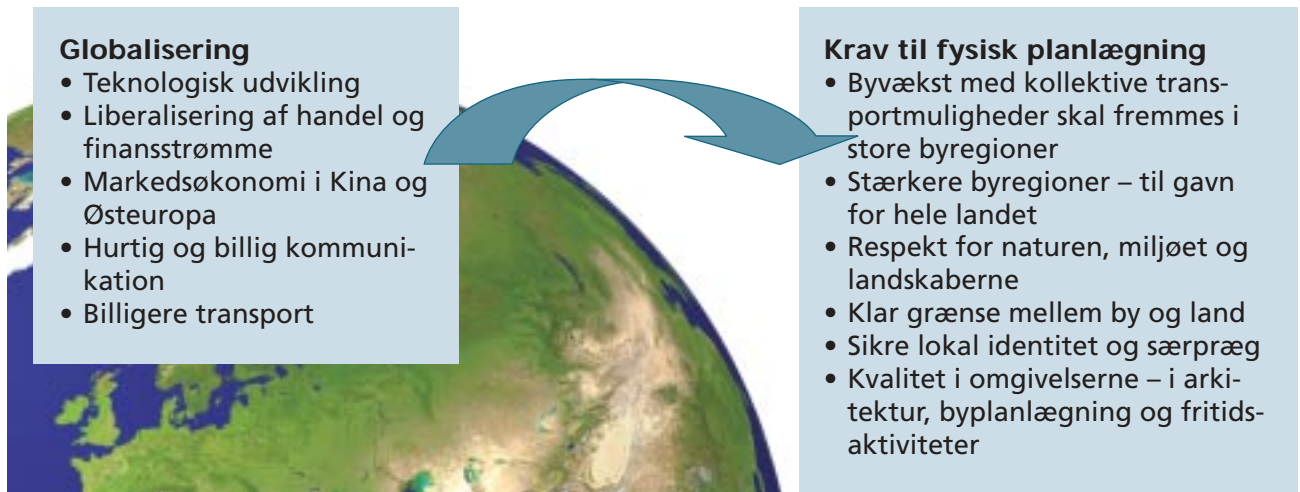
– Den fysiske planlægning skal være med til at ruste os til forandringer

Verden åbner sig. Vi handler mere med andre lande. Vi kommunikerer på tværs af grænserne. Vi investerer i udlandet. Arbejdspladser flytter mellem lande. Danmark er godt rustet til at møde forandringerne. Men hvis globaliseringen også fremover skal have positiv effekt på Danmark og dansk økonomi, skal vi styrke vores evne til at skabe innovation og udvikle værdiskabende løsninger, der ikke så let kan kopieres. Det slog regeringen fast i regeringsgrundlaget "Nye mål" fra 2005.

Innovation og værdiskabende løsninger kræver høj kvalitet i vores uddannelser, forskningsindsatser og iværksætttermiljøer. Og så stiller det krav til den fysiske planlægning, der skal bevare Danmarks særpræg og natur og samtidig skabe attraktive rammer, som f.eks. virksomheder, vidensinstitutioner og arbejdskraft tiltrækkes af og trives i.

God fysisk planlægning er afgørende for, hvordan danskerne oplever hverdagen. I årtier har den fysiske planlægning skabt sammenhænge i hverdagens arbejds-, fritids- og familieliv rundt omkring i landet. Planlægningen har skabt rammer, som har sikret byudvikling med liv i byerne, indkøbsmuligheder tæt på bopælen, fremkommelighed for erhvervsliv og pendlere og meget mere.

Fremtidens kommunale planlægning skal fortsat sikre disse sammenhænge for kommunens borgere og virksomheder. Men derudover får kommunerne med kommunalreformen sammen med regionerne og de regionale vækstfora et større ansvar for at sikre, at der bliver skabt regional vækst og ikke mindst for, at Danmark er rustet til at klare sig i den skærpede globale konkurrence. Den statslige indsats gør det ikke alene.



Den danske fysiske planlægning – med dens respekt for naturen og miljøet, tydelig forskel på by og land og sammenhæng mellem bolig, erhverv og infrastruktur – giver Danmark en god position i den globale konkurrence. Ifølge en rapport fra Nordisk Ministerråd er netop respekten for naturen og miljøet en af de centrale årsager til, at de nordiske lande klarer sig flot i sammenligning med andre lande, når det handler om konkurrenceevne, anvendelse af teknologi og kreativitet. Den fysiske planlægning skal således fortsat bidrage til at sikre en bæredygtig udvikling.

**Figur A:** Globaliseringen påvirker og ændrer vilkårene for den strategiske og fysiske planlægning i Danmark.

I vidensamfundet spiller byerne en hovedrolle. Hvis Danmark skal styrke sin globale position, må vi skabe byer, der kan klare sig i europæisk sammenhæng. Byerne skal trække væksten, men samtidig sørge for, at denne vækst kommer hele landet til gode.

I og omkring byerne betyder det bl.a., at der sættes fokus på at skabe øget kvalitet i bolig- og byudviklingen, og at dette ses i sammenhæng med at skabe fleksible transportforhold uden trængsel, skabe let adgang til natur- og kulturoplevelser og skabe fortsat balance mellem vækst og natur- og miljøbeskyttelse.

I de områder af landet, hvor befolkningsgrundlaget er tyndere og mere spredt, er vækstbetingelserne ofte vanskeligere. Derfor skal bl.a. regionerne og de regionale vækstfora i samarbejde med kommunerne bygge bro fra byerne til land- og yderområder, således at alle egne af Danmark bliver en integreret del af udviklingen og væksten – f.eks. via innovation i fødevarerhvervet. Derudover har regeringen allerede givet muligheder for at styrke særlige erhvervsudviklingsmuligheder i yderområderne, f.eks. via prioritering af strukturfondsmidler og gennem udlæg af flere sommerhusgrunde. Og så skal vi blive endnu bedre til at udnytte de potentialer, der ofte ligger i den natur, det miljø og de landskaber, mange af yderområderne er begunstiget med.

## **Behov for fælles retning**

### **– Balancen mellem lokale og nationale hensyn**

Med kommunalreformen får de nye, større kommuner nye kompetencer og et øget råderum, også på planområdet. Kommunerne har overtaget plankompetencen for det åbne land og får dermed ansvaret for at skabe helhed i den fysiske planlægning. Kommunalreformen åbner med andre ord op for, at de nye kommuner i højere grad kan præge udviklingen ud fra deres kendskab til lokale styrker, udfordringer og praktiske forhold.

Samtidig er det vigtigt, at denne planlægning foregår ud fra samme grundprincipper i hele landet. Det skal sikre en ensartet administration. Udviklingsbetingelserne er imidlertid forskellige rundt omkring i landet. Derfor lægger denne landsplanredegørelse op til en differentieret planlægning og peger på overordnede forskelle i vækstbetingelserne i fem forskellige områder af landet. Landsplanredegørelsen beskriver således aktuelle udviklingstendenser, der har betydning for den fremtidige planlægning, og fremlægger regeringens syn på, hvordan disse tendenser skal og kan tackles forskelligt.

Den differentierede planlægning skal således finde en ny og afgørende balance mellem på den ene side lokale udviklingsmuligheder, og på den anden side fællesskab hvad angår retning og principper.

Landsplanredegørelsen er et første vigtigt element i arbejdet med at finde denne balance. Andre vigtige dele bliver den løbende dialog mellem Miljøministeriet og de nye kommuner, samt oversigten over statslige interesser i kommuneplanlægningen, som Miljøministeriet udsender i løbet af 2006. Endelig udstedes der et landsplandirektiv for hovedstadsområdets planlægning. Det sker efter en forudgående offentlig debatperiode i efteråret 2006.

Regeringen lægger desuden op til nye dialogprojekter med landets kommuner og de nye regioner om udmøntningen af de overordnede og generelle principper for den fysiske planlægning i Danmark.

## **Planlægning for et land i vækst**

### **– Regeringens vision for den fysiske udvikling**

Landsplanredegørelse 2006 er regeringens vision for den fysiske udvikling i Danmark. For at sikre sammenhæng mellem den decentrale planlægning i kommunerne og den centrale planlægning er der fem pejlemærker for den fysiske planlægning. Pejlemærkerne skal hjælpe til at skabe det land, vi ønsker:

### **Der skal være forskel på by og land**

I mange vækstområder sker der en gradvis nedbrydning af grænserne mellem by og land. Når først en by har brudt landskabet, er æstetikken ændret for altid. Den udvikling skal styres. Vi skal undgå utilsigtet byspredning.

Åbne landskaber, natur og kulturlandskaber er afgørende for vores muligheder for at sikre danskerne gode levevilkår og for i fremtiden at kunne tiltrække virksom-

heder, arbejdskraft og turister. Samtidig er adgang til natur og stille landskaber i nærheden af byerne vigtig for flertallet af danskerne.

Ingen skal være i tvivl om, hvor byen slutter, og det åbne land begynder. Hvor der bygges, skal der bygges relativt tæt, så andre områder kan friholdes. Det er vigtigt, at byerne – og især storbyerne – bevarer deres tæthed og dermed deres bymæssige kvaliteter og byidentitet.

Der skal være muligheder både for dem, som vil leve et hektisk storbyliv, og for dem, som vil leve et mere stille liv på landet. Ro og stilhed er en knap ressource, der skal værnes om, og bør også i fremtiden være et alment gode og en kvalitet, som alle kan opleve, uanset hvor man bor. Det er en udfordring i et lille land. Den fysiske planlægning skal sikre mangfoldighed og fortsat forhindre, at det hele flyder sammen.

### **Udviklingen skal komme hele landet til gode**

En stærk og konkurrencedygtig hovedstad er en vigtig forudsætning for Danmarks udvikling. Danmark skal have en hovedstad, der kan tiltrække virksomheder, arbejdspladser og arbejdskraft i global konkurrence. Planlægningsmæssigt må vi sikre optimale rammer for hovedstaden i den internationale konkurrence, og vi må i planlægningen have viljen til at give København og Øresundsregionen de fornødne muligheder og den fornødne volumen.

Men også andre af landets store byregioner som f.eks. Århus og Trekantområdet har internationale styrkepositioner i vidensamfundet. Det er afgørende for vækstmulighederne i hele landet, at de store byregioners styrkepositioner udnyttes og videreudvikles.

Med de nye og større kommuner – ikke mindst i de tyndt befolkede egne af landet, hvor kommunerne bliver geografisk meget store – kan bl.a. satsning på en kvalitativ udvikling af naturen og kulturen give nye styrker.

De fem nye regioner har størrelse og pondus til at sætte kræfter bag indsatsen. Det er regionernes planlægningsmæssige ansvar at forholde sig til, hvordan erhverv, boliger og natur udvikles i regionen.

### **Planlægningen skal basere sig på respekt for naturen og miljøet**

Planlægningen skal sikre den bedst mulige tilstand for natur og miljø. Naturen og miljøet er et vigtigt aktiv for Danmark. Derfor skal der værnes om kysterne og det åbne land. Vi skal have en robust natur, der hænger sammen på tværs af administrative grænser, og vi skal sikre landskabstræk, der fortsat kan strække sig over store geografiske afstande. Kommunerne skal derfor i deres planlægning for naturen og miljøet inddrage både det nære perspektiv og gå på tværs af administrative grænser.

Naturen, de landskabelige og de kulturmiljømæssige værdier, kan bruges aktivt til at fremme Danmarks udviklingsmuligheder. Udviklingen skal ske i respekt for disse værdier, så de ikke går tabt, men udvikles kvalitativt. I mange egne af landet er der store uudnyttede byggemuligheder i gældende planer, som rækker til mange års forventede behov. Der skal fortsat satses på byomdannelse i stedet for at tage

nyt land ind. Kommunerne skal i løbende dialog med Miljøministeriet sikre balancen mellem benyttelse og beskyttelse af naturen og landskabet.

Jordbrugserhvervene har stor indflydelse på mange landdistrikters udvikling. Udover at producere fødevarer samt bidrage til økonomien og beskæftigelsen skal de i højere grad end tidligere varetage brede natur-, miljø- og nabohensyn. Kommunerne og regionerne skal derfor i deres planlægning sikre, at jordbrugserhvervene har muligheder for en fortsat udvikling i en bæredygtig retning. En ny og tidssvarende miljøregulering af husdyrproduktionen fra januar 2007 skal understøtte dette, så der kan opnås den mest hensigtsmæssige lokalisering af fremtidens landbrug i forhold til naboer, natur og landskab. Hertil kommer udfordringen med at få indpasset landbrugets nye, store produktionsanlæg, som i de kommende år vil erstatte og overflødiggøre mange af de eksisterende landbrugsbygninger.

### **Fysisk planlægning og investeringer i infrastruktur skal spille sammen**

Den økonomiske udvikling og øget velstand medfører et øget pres på infrastrukturen. En velfungerende infrastruktur uden store trængselsproblemer er en vigtig konkurrenceparameter i den globale konkurrence. Med f.eks. Københavns Lufthavn, Århus Havn, transportcentrene i Taulov og Padborg, Copenhagen-Malmø Port, det tætte net af motorveje og jernbaner, de faste forbindelser over Øresund og Storebælt og den københavnske metro har Danmark et godt udgangspunkt.

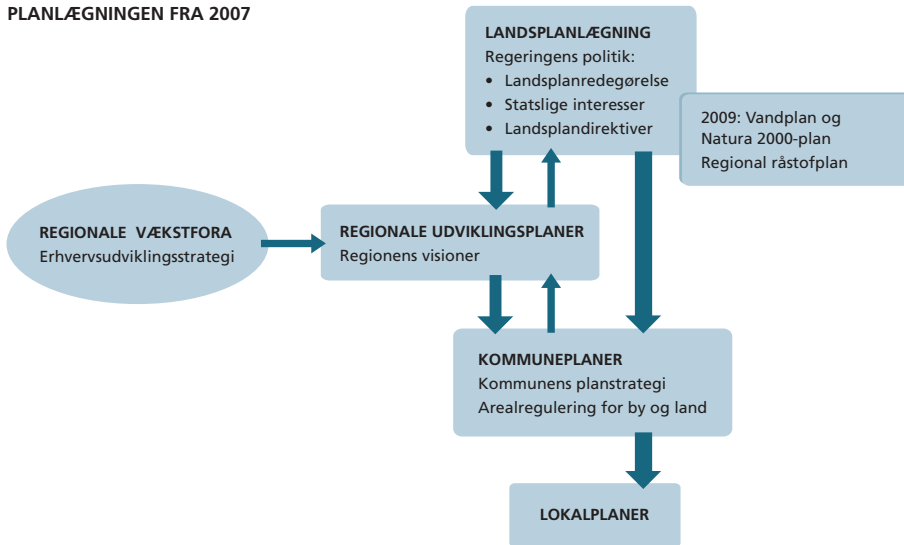
Den fremtidige fysiske planlægning skal være med til at sikre, at byerne udvikler sig, hvor den kollektive trafik eller transportinvesteringer i øvrigt kan understøtte udviklingen. Det betyder, at store kontorarbejdspladser, uddannelsesinstitutioner og andre rejsemål, som tiltrækker arbejdskraft og besøgende fra et stort opland, skal lokaliseres, så det er let at komme dertil med kollektiv transport. Desuden skal udlæg af nye erhvervsarealer langs motorvejene begrænses og primært reserveres til transporttunge virksomheder.

### **Den fysiske planlægning skal være helhedsorienteret**

Med kommunalreformen er en række kommuner blevet større. Det betyder, at der i de nye kommuneplaner skal tænkes i større helheder, som bl.a. omhandler funktionaliteten og livet i den enkelte by, samspillet mellem byerne, dynamikken mellem by og land i kommunen samt beskyttelsen af natur og miljø, der krydser kommunegrænser. Kommunernes størrelse og udviklingsønsker, regionernes udviklingsplaner og dialogen med Miljøministeriet om overordnede interesser skal tilsammen sikre, at lokalhensyn ikke modarbejder kvaliteten og helhedsorienteringen i planlægningen. Kommuneplanerne skal være med til at sikre et net af byer, der kan være levende centre for deres oplande. Byernes funktioner – kvaliteten, mulighederne og oplevelserne – bliver en vigtig udviklingsfaktor, som skal ofres stor opmærksomhed.



## PLANLÆGNINGEN FRA 2007



Figur B: Det danske plansystem efter kommunalreformen.

## Kommunernes nye ansvar

### – Kommunalreformen giver kommunerne øget råderum

Kommunalreformen betyder nye vilkår for den fysiske planlægning. Fremover bliver det kommunernes opgave at oversætte de overordnede retningslinier og visioner til faktisk fysisk planlægning. Staten skal afstikke de overordnede retningslinier for planlægningen, mens regionerne – i samspil med kommunerne – vil fremlægge en vision i den regionale udviklingsplan for regionens udvikling med hensyn til den overordnede struktur, natur og miljø, erhverv inkl. turisme, beskæftigelse, uddannelse og kultur.

Kommunerne får således en fremtrædende plads i den fysiske planlægning. Kommunerne er ikke længere afhængige af, at en anden myndighed – hidtil amterne/HUR – først skal vedtage en plan, når de f.eks. ønsker at udlægge nye arealer til byvækst. Denne større fleksibilitet betyder, at der bliver bedre muligheder for at skabe mere helhedsorienterede løsninger på tværs af by og land. Med ændringen af planloven får kommunerne således ansvaret for at udarbejde en samlet og koordineret plan for arealanvendelsen i byen og det åbne land. Samtidig får kommunerne et øget ansvar for en række komplekse områder, som f.eks. beliggenheden af særligt forurenende virksomheder, affaldsanlæg, energianlæg m.v. Kommuneplanen skal på baggrund af en samlet vurdering af udviklingen i kommunen indeholde retningslinjer for en række emner, som hidtil er blevet varetaget i regionplanerne. Hertil kommer, at kommunerne overtager myndighedskompetencen efter en række sektorlove, bl.a. natur-, miljø- og vejlovgivningen. I fremtiden bliver det derfor kommunernes – og ikke som hidtil amternes – ansvar, at arealreguleringen sker i respekt for statens overordnede interesser.

Kommunerne får med de nye kompetencer en god mulighed for at tage helheds- og lokalhensyn i den fysiske planlægning inden for rammerne af de overordnede interesser. Den differentierede planlægning, der skaber udvikling ud fra lokale styrker, kompetencer og udfordringer, får bedre vilkår. Kommunernes mulighed for at vurdere, hvilken udvikling som er hensigtsmæssig, bliver qua deres størrelse bedre. Samtidig bliver råderummet for at realisere ideerne større. Det er imidlertid

også vigtigt, at kommunerne indbyrdes drøfter de emner i kommuneplanerne, som har en overordnet eller regional karakter. Vores værdifulde landskaber, natur og miljø følger sjældent kommunegrænserne og forudsætter derfor som oftest et tværkommunalt samarbejde.

Miljøministeriet lægger med denne landsplanredegørelse op til at styrke den løbende dialog med kommunerne om, hvad der er muligt og hensigtsmæssigt. Målsætningen er at etablere et samarbejde, der minimerer behovet for statslige indsigelser. Det skal dog samtidig understreges, at staten efter den ændrede planlov har fået pligt til at gøre indsigelse mod kommuneplaner, hvis de er i strid med de overordnede interesser.

Landsplanredegørelsen fremlægger en vision for hele landets fysiske udvikling og de internationale interesser i planlægningen i de forskellige dele af landet. Landsplanredegørelsen vil senere på året blive fulgt op af oversigten over konkrete statslige interesser i kommuneplanlægningen. Oversigten vil afspejle allerede eksisterende bindinger for kommuneplanlægningen på hele statens område og vil redegøre for de mere detaljerede rammer for kommunernes arbejde med kommuneplanlægningen og dermed for, hvilke hensyn kommunerne skal varetage i deres planer for at undgå en statslig indsigelse. Landsplandirektivet for Hovedstaden er det tredje plandokument, staten udsender i 2006. Det skal omsætte den ændrede planlovs særlige hovedstadsbestemmelser og de relevante dele af HUR's Regionplan 2005 til bindende regler for planlægningen i de 34 hovedstadskommuner.

Statens muligheder for at følge den lokale udvikling og for at forstå de lokale behov bliver styrket med kommunalreformen. Miljøministeriet opretter i alt syv nye statslige miljøcentre fordelt over hele landet, som skal sikre, at kommunerne varetager de overordnede interesser i deres kommuneplaner.

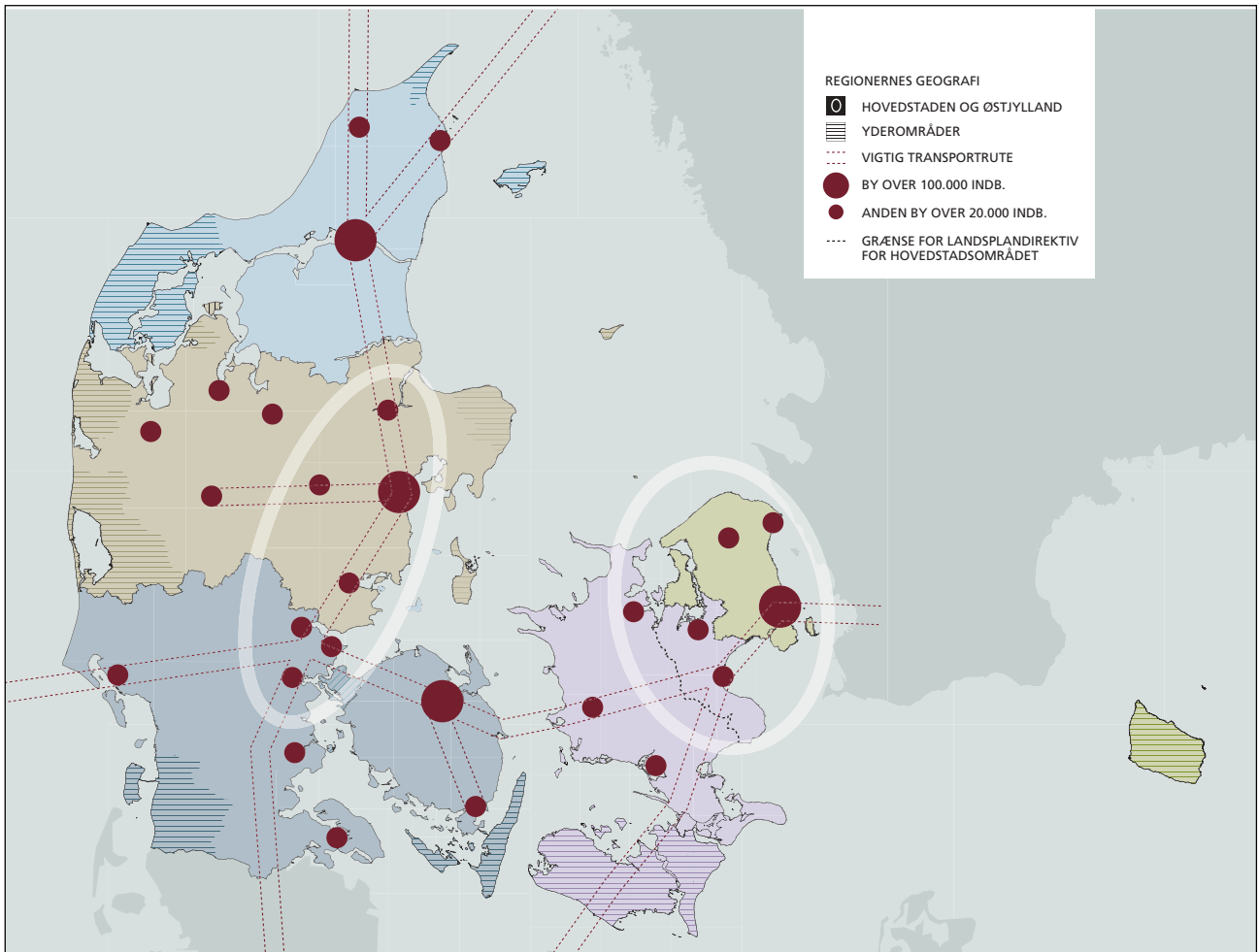
## **Udvikling i alle dele af landet**

### **– Landsplanredegørelsens betydning for de forskellige dele af landet**

Landsplanredegørelsen inddeler Danmark i fem typer af områder: Hovedstadsområdet, Sjælland, Østjylland, de mellemstore byregioner og yderområderne.

Inddelingen i fem typer af områder tjener til at sammenfatte de geografisk forskellige hovedproblemstillinger, som den fysiske planlægning står over for forskellige steder i landet. Disse problemstillinger er forskellige alt efter byernes størrelse, erhverv, relationerne mellem by og land og karakteren af de overordnede service- og erhvervsfunktioner, som de enkelte byer og områder opfylder nationalt og internationalt.

Danmark er således – set fra en geografisk vinkel som vist på figur C – inddelt i to storbyområder og en række mellemstore og små byer med deres oplande. Det østjyske område er på vej til at udvikle sig til en fælles funktionelt sammenhængende by. Sjælland er i dag et sammenhængende arbejdsmarked med København som centrum. Odense, Aalborg og en række mellemstore byer uden for storbyområderne er centre i hver deres opland, mens yderområderne ikke rummer byer med over 20.000 indbyggere.



De kommende administrative regioner går på tværs af denne geografi. De rummer alle en blanding af forskellige typer af større byer, mellemstore byer og yderområder. Det er fælles for de kommende regioner, at regionsrådene i samarbejde med regionens kommuner vil få et ansvar for at etablere sammenhænge mellem byerne og de forskellige typer af områder i hver region. Den regionale udviklingsplan skal afspejle den forpligtelse, regionerne har til at give en helhedsvurdering af fremtiden for regionens byer, landdistrikter og udkantsområder.

Figur C: Regionernes geografi.

De to storbyregioner og en række andre vækstcentre udgør overordnet set udgangspunktet for den regionale dynamik. Der er behov for, at regionernes byer knyttes sammen i bynetværk, som tilsammen kan styrke den regionale konkurrenceevne i videnssamfundet. Bynetværkene vil på en gang kunne bidrage til, at de danske regioner vil komme til at stå stærkere internationalt, og til at sikre balancen i det samlede bysystem.

Regionernes udviklingsstrategier og kommunernes konkrete fysiske planlægning skal være i overensstemmelse med regeringens mål og forventninger til landets planlægningsmæssige udvikling. I det følgende ridses de vigtigste af regeringens mål og forventninger op med henblik på en fælles indsats i statens, regionernes og kommunernes fysiske planlægning i de fem forskellige typer af områder af landet.

Konkrete, statslige initiativer, der iværksættes i direkte forlængelse af Landsplan-redegørelsen 2006, er fremhævet efter hvert afsnit.



### **Hovedstadsområdet og Øresundsregionen**

*Det er en statslig prioritet, at den fysiske planlægning styrker hovedstadens internationale konkurrenceevne.*

Hovedstadsområdet og Øresundsregionen har et godt udgangspunkt for at blive en dynamo for hele landet i den globale konkurrence mellem storbyer. Den vurdering deles af internationale undersøgelser. For at udnytte udviklingspotentialer i Øresundsregionen bør samarbejdet mellem den danske og den svenske side styrkes. Det er en national interesse, at Øresundsregionens og hovedstadsområdets internationale konkurrenceevne styrkes. På fire områder står hovedstadsområdet over for særlige planlægningsmæssige udfordringer:

**De trafikale udfordringer og den fremtidige byudvikling:** Regeringen ønsker at fastholde stationsnær lokalisering som overordnet princip. Mange steder i hovedstaden er der stigende trafikale trængsel, og der skal derfor bygges tæt omkring stationer i stedet for at sprede byudviklingen. Der er betydelige byggemuligheder ved velbetjente stationer, ligesom de eksisterende byomdannelses- og byudviklingsmuligheder i fingerbyen skal udnyttes. Langsigtede byudviklingspotentialer i fingerbyen skal vurderes. På længere sigt kan der blive tale om forlængelse af de eksisterende byfingre.

**Omdannelse af erhvervsområder:** Der bør ikke ske en unødigt udpresning af traditionelle erhverv fra velbeliggende erhvervsområder. Erhvervsområder bør nogle steder fornyes og i visse tilfælde omdannes. Miljøministeriet vil i forbindelse med landsplandirektivet for hovedstaden igangsætte en planlægningsproces med kommuner, der har behov for at omdanne ældre erhvervsområder.

**Boligbyggeri:** Der er pres på boligpriser og stor efterspørgsel efter boliggrunde. Alligevel er der fra regionplan 2001 stadig ca. 80.000 uudnyttede byggemuligheder – udover hvad der er udlagt med regionplan 2005. Det er regeringens mål, at hovedstaden skal rumme et rigt og varieret boligmarked.

**Rekreative områder:** Grønne områder, rekreative arealer og attraktive bymiljøer er en af de centrale forudsætninger for at tiltrække virksomheder, arbejdspladser og arbejdskraft. Kommunerne bør derfor vægte hensynet til landskabs-, natur- og kulturværdier højt.

**Statslige initiativer som opfølgning på Landsplanredegørelse 2006:**

Miljøministeriet, Transport- og Energiministeriet og Københavns Kommune vil nedsætte en arbejdsgruppe, som skal belyse mulig langsigtet byudvikling og trafikbetjening af den indre del af storbyområdet.

Miljøministeriet og Transport- og Energiministeriet vil i samarbejde med de berørte kommuner og regioner undersøge udviklingspotentialer i de fire stationsbyer mellem Roskilde, Holbæk og Ringsted og vurdere mulighederne for at forlænge Roskilde-fingeren på længere sigt.

Desuden vil Miljøministeriet iværksætte et analysearbejde, der skal belyse barrierer for omsætningen af regionplanens byggemuligheder til kommune- og lokalplanlagte byggemuligheder og faktisk nybyggeri.

**Sjælland**

*Det er en statslig prioritet, at den fysiske planlægning sikrer en velfungerende bystruktur i forhold til den trafikale infrastruktur.*

Hele Sjælland, inklusive hovedstadsområdet, er i dag et stort sammenhængende arbejdsmarked med omfattende pendling. Det er en national interesse at sikre et velfungerende bolig- og arbejdsmarkedsområde på hele Sjælland. De vigtigste planlægningsmæssige udfordringer på Sjælland er:

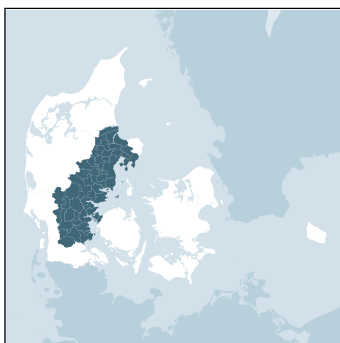
**Undgå utilsigtet byspredning:** Både af hensyn til de rekreative områder og af hensyn til afledte trafikale konsekvenser er det vigtigt, at unødvendig byspredning undgås.

**Samarbejde om fysisk planlægning som redskab til at afhjælpe trængselsproblemer:** Lokalisering af trafikskabende funktioner – såsom boliger, erhvervsområder og institutioner – skal tænkes sammen med mulighederne for kollektiv trafikbetjening.

**Statsligt initiativ som opfølgning på Landsplanredegørelse 2006:**

Miljøministeriet vil sammen med Transport- og Energiministeriet invitere til en dialog mellem de sjællandske kommuner, det sjællandske trafikselskab, regionen og staten om den fremtidige byudvikling på Sjælland uden for hovedstadsområdet, herunder samspelet med udviklingen i hovedstadsområdet.





### Østjylland

*Det er en statslig prioritet, at der igangsættes en langsigtet fysisk planlægning, som etablerer en overordnet bystruktur og samtidig sikrer sammenhængende landskaber mellem byerne.*

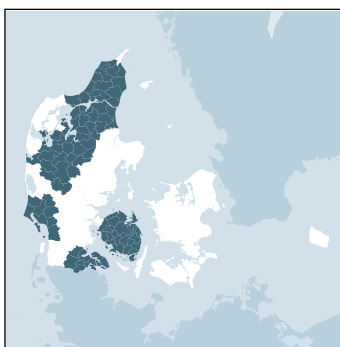
Østjylland er ved at udvikle sig til et sammenhængende område med stor befolkningstilvækst og arbejdsdeling mellem byerne i bybåndet, der strækker sig fra Kolding til Randers. Ja, man kan endda på sigt se konturerne af en ny millionby i Danmark. Det er af national interesse, at der fortsat er åbne og sammenhængende landskaber mellem byerne inden for bybåndet. Udviklingen giver to markante planlægningsmæssige udfordringer:

**Sikre kvaliteten i det østjyske landskab:** Det østjyske landskab er af høj kvalitet med store variationer og god tilgængelighed. Væksten må ikke ske på bekostning af denne klare, velfærdsskabende styrke. Derfor bør der bygges tæt, hvor der bygges, så andre områder kan friholdes. Landskabet skal planlægges ind mod byerne og dermed sætte rammerne for byvæksten.

**Sikre hensynet til infrastrukturen:** Pendlingen vokser, og der kan opstå trængselsproblemer. Nye byområder og boliger skal placeres, så der skabes kundegrundlag for god kollektiv trafik, og nye erhvervsudlæg langs motorvejene skal primært forbeholdes transporttunge virksomheder.

#### Statsligt initiativ som opfølgning på Landsplanredegørelse 2006:

Miljøministeriet vil sammen med Transport- og Energiministeriet invitere til en dialog mellem de berørte kommuner, regionsråd og staten om den fremtidige udvikling af det østjyske bybånd. Dialogen skal dreje sig om, hvordan der kan sikres en koordineret og hensigtsmæssig arealregulering af det østjyske bybånd i lyset af behovet for at skabe nye rammer for udviklingen.



### De mellemstore byregioner

*Det er en statslig prioritet, at den fysiske planlægning baserer sig på helheder, der er større end de enkelte kommuner, så netværker af byer kan skabe grobund for innovation, viden og service.*

Det er regeringens holdning, at de udfordringer, som den fysiske planlægning står over for i dette område, kan løses på en bæredygtig måde inden for de eksisterende fysiske strukturer. De initiativer, der skal tages i relation til områdets udvikling, kan bedst ske på grundlag af den lokale debat om den regionale og kommunale udvikling.

For at sikre, at den forholdsvis gunstige udvikling i de mellemstore byer også fastholdes på længere sigt, er det vigtigt, at der inden for hver af de nye administrative regioner udvikles et samspil mellem hovedbyerne. Regionsrådene bør i samarbejde med regionens kommuner arbejde for at etablere sammenhænge mellem hovedbyerne i hver region, således at den regionale udviklingsplan afspejler de ønsker og muligheder, der findes i regionen for at aftale en rollefordeling mellem byerne. De regionale udviklingsplaner er et velegnet redskab hertil, og de nye

kontaktudvalg mellem regionerne og deres kommuner bør tildeles en nøglerolle. Et vigtigt element i udviklingen i de mellemstore byregioner vil være købstædernes byidentitet og arkitektur.

I forbindelse med denne landsplanredegørelse er der foretaget et analysearbejde om erhvervsklynger, som kommunerne med fordel kan lægge til grund for deres planlægning.

#### **Statsligt initiativ som opfølgning på Landsplanredegørelse 2006:**

Miljøministeriet igangsætter et udviklingsarbejde med at udvikle et nyt bymønster i samarbejde med kommuner og regioner, så dette i højere grad afspejler byernes særkender og rollefordeling i et bynetværk end det nuværende hierarkiske bymønster. Arbejdet vil blandt andet sigte på at give inspiration til de regionale udviklingsplaner.

#### **Yderområder**

*Det er en statslig prioritet, at den fysiske planlægning i yderområderne, som supplement til den erhvervspolitiske indsats bl.a. via de regionale vækstfora, fremhæver deres naturgivne kvaliteter som væsentlige potentialer for udviklingen.*

Yderområder er i landsplanredegørelsen defineret som pendlingsoplande til byer under 20.000 indbyggere og har relativt langt til en større by. Yderområderne kan derfor have vanskeligere vækstvilkår end andre områder i landet og behov for en særlig bevågenhed. Alle områder af landet skal være attraktive at bo, leve og drive virksomhed i.

Blandt borgere og virksomheder er der generelt et øget fokus på natur- og landskabsværdier. For yderområderne kan deres vanskeligere vækstvilkår betyde, at de må tænke i nye baner.

Yderområderne har også mulighed for at bruge det fysiske udgangspunkt som en fordel til at satse på udvikling baseret på deres naturgivne kvaliteter og særpræg. F.eks. i form af øget bosætning, rekreative oplevelser og turisme. Det kan være ved at satse på og værne om landskaber, natur og miljø og tilgængeligheden til stilhed. Ligesom udvikling af f.eks. fødevareerhvervet eller ny anvendelse af nedlagte landbrugsejendomme kan give nye muligheder. Desuden kan der skabes attraktive ferie- og fritidsområder, som kan være med til at støtte f.eks. den bynære kystturisme, uden at det går ud over de natur- og kulturmæssige værdier.

Miljøministeriet ønsker endvidere at undersøge, om der er andre måder end de nuværende administrative rammer for at håndtere de ofte flydende grænser mellem helårsbeboelse og sommerhusbeboelse i eksisterende byzone.

Regeringen er opmærksom på kommunernes brug af de muligheder for at give tilladelse til byggeri i landsbyer og landdistrikter, som ændringen af planlovens zonebestemmelser i 2002 har medført. Regeringen forventer, at disse kan betyde øget aktivitet i landsbyerne. Kommunernes brug af tilladelser vil blive nærmere



belyst i den undersøgelse af administrationen af planlovens landzoneregler, som Miljøministeriet gennemfører i 2006.

**Statslige initiativer som opfølgning på Landsplanredegørelse 2006:**

Miljøministeriet igangsætter et dialogprojekt om, hvordan et yderområde kan inddrage sine naturgivne kvaliteter og karakteristiske landskaber aktivt i en udviklingsstrategi, uden at der samtidig sker en forringelse af disse. Centrale elementer kan være en kortlægning af kommunens eksisterende natur-, kultur- og landskabsforhold og mulighederne for at bruge disse elementer i den lokale udvikling.

Miljøministeriet igangsætter et projekt, der skal belyse landsbyernes rolle i de nye kommuner og analysere barrierer for landsbyernes udvikling samt diskutere strategier for udvikling, baseret på de særlige kvaliteter, de enkelte landsbyer rummer.



## Landsplanredegørelsens struktur

I kapitel 1 – **“Det nye Danmarkskort”** – beskrives ændringerne på planlægningsområdet som følge af kommunalreformen. Desuden beskrives de vigtige udviklingstendenser i landets geografi, som kommunerne skal være opmærksomme på i den fysiske planlægning. Det gælder f.eks. ændringer i befolkningsudviklingen og arbejdspladserne.

I kapitel 2 – **“Landsplanpolitik med regional karakter”** – beskrives de vigtigste udfordringer i forskellige dele af landet – herunder de landspolitiske interesser og initiativer. Det drejer sig om hovedstadsområdet og Øresundsregionen, Sjælland, Østjylland, de mellemstore byregioner og yderområderne.

I kapitel 3 – **“Nationale politiske forudsætninger”** – beskrives udviklingen og regeringens politik for en række sektorer, som har konsekvenser for den fysiske planlægning. Det gælder erhvervspolitikken, godstransporten, by- og bosætningspolitikken, det åbne land og turismen. Afslutningsvis ses på EU's politik for fysisk planlægning.

Kort og talmateriale i denne landsplanredegørelse bygger på de nuværende kommuner, da statistiske oplysninger om de fremtidige kommuner ikke foreligger.

Yderligere kortmateriale og baggrundsundersøgelser kan findes på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside, [www.skovognatur.dk](http://www.skovognatur.dk).



